

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta (HE 175/2021 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Veli Auvinen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Pia Kivimies, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Jenni Oksanen, valtiovarainministeriö
- tulliyli tarkastaja Juha Vilkkö, Tulli
- johtava asiantuntija Anne Kaleva, Verohallinto
- johtava asiantuntija Thomas Karlsson, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- sosiaali- ja terveysministeriö
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
- Kaupan liitto ry
- Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry
- Päivittäistavarakauppa ry
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Verojaosto on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Pienpanimoliitto ry
- Suomen Alkoholijuomakauppayhdistys ry

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2021 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annettua lakia.

Esityksessä ehdotetaan, että oluen alennetun verotason raja nostettaisiin 2,8 tilavuusprosentista 3,5 tilavuusprosenttiin etyylialkoholia. Muutos ehdotetaan toteutettavaksi siten, ettei sillä olisi nykyisillä kulutusmäärillä vaikutusta alkoholiveron tuottoon. Tästä johtuen miedon oluen verotaso nostettaisiin nykyisestä 24,75 sentistä 28,35 senttiin senttilitralla etyylialkoholia.

Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön alkoholin ja alkoholijuomien valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamista koskevan direktiivin muutos.

Lisäksi ehdotetaan, että toiseen EU:n jäsenvaltioon toimitettavan pientuotantotodistuksen antamista koskeva direktiivin säännös pantaisiin Suomessa täytäntöön siten, että pieni riippumaton valmistaja saisi antaa toimintaansa koskevan todistuksen itse.

Denaturoitua alkoholia ja ravintolisien verottomuutta koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Laissa olevat viittaukset EU:n lainsäädäntöön päivitetäisiin.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Esityksellä nostetaan oluen alennetun verotason vahvuusrajaa ja selkeytetään toisen jäsenvaltion myöntämän pientuotantoalennuksen saamiseen liittyvää menettelyä. Esitys ei sisällä ehdotuksia pientuotantoalennuksen laajentamista nykyisestä. Valiokunta käsittelee jäljempänä nämä kolme asiantuntijakuulemisessa esille nousutta teemaa.

Oluen verotason yhdenmukaistaminen

Hallituksen esityksen mukaan alkoholipitoisuudeltaan yli 0,5 mutta enintään 2,8 tilavuusprosenttisen oluen vero nousisi miedon oluen vahvuusrajan muutokseen liittyen nykyisestä 25,75 sentistä 28,35 senttiin senttilitralla etyylialkoholia. Yli 2,8-mutta enintään 3,5-prosenttisen oluen vero puolestaan laskisi nykyisestä 38,05 sentistä 28,35 senttiin, koska siihen sovellettaisiin jatkossa alennettua verotaso. Tällöin yli 0,5-mutta enintään 3,5-prosenttisen oluen vero olisi 28,35 senttiä senttilitralla etyylialkoholia. Tavanomainen verotaso, jota sovellettaisiin yli 3,5-tilavuusprosenttiseen olueen, pysyisi ennallaan eli 38,05 sentissä senttilitralla etyylialkoholia. Valiokunta korostaa että muutos toteutetaan siten, ettei sillä ole nykyisillä kulutusmäärillä vaikutusta alkoholiveron tuottoon. Kyse olisi niin sanotun alkoholiveron rakennedirektiivin muuttamisesta annetun direktiivin kansallisesta täytäntöönpanosta eikä alkoholiverotuksen kansallisen tason korotuksesta verotuothon lisäämiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2021 vp

Muutosdirektiivin tavoitteena on vähentää lainsäädännön erilaisten tulkintojen mahdollisuutta ja oikeudellista epävarmuutta sekä talouden toimijoihin ja veroviranomaisiin kohdistuvia hallinnollisia rasitteita ja säännösten noudattamisesta aiheutuvia kustannuksia. Tavoitteena on myös verovilpin ja kielteisten terveysvaikutusten vähentäminen. Lisäksi tavoitellaan talouden toimijoiden tasavertaista verokohtelua kaikilla alkoholiteollisuuden aloilla.

Näiltä osin esitystä kannatettiin laajasti valiokunnan asiantuntijakuulemisessa yksittäisiä kriittisiä huomioita lukuun ottamatta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen kaltainen tarkkaan kohdennettu ja vähäinen verotuksen muutos ei todennäköisesti lisää alkoholin kokonaiskulutusta eikä siten myöskään alkoholihaittoja. Muutos voi sen sijaan edistää sitä, että enintään 3,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviä mietoja oluita tuodaan kuluttajamarkkinoille kilpailemaan vahvempien oluiden kanssa. Valiokunta pitää esitystä kannatettavana.

Ehdotetun muutoksen vaikutuksia arvioitaessa on hyvä huomioida, että muutos koskee määrältään kaiken kaikkiaan hyvin vähäistä tuoteryhmää. Nykyisin alennetun verotason piirissä olevan oluen osuus on vähäinen: vuonna 2020 yli 0,5-mutta enintään 2,8-tilavuusprosenttisen oluen osuus oli 1,4 % kaikesta oluesta. Samoin alennetun verotason piiriin nyt ehdotettavan oluen osuus on hyvin vähäinen: yli 2,8-mutta enintään 3,5-tilavuusprosenttisen oluen osuus on vain noin 0,4 prosenttia kaikesta valmistetusta oluesta. Täten valiokunta pitää muutosta hyvin vähäisenä eikä yhdy yksittäisiin kriittisiin huomioihin.

Pientuotantoalennus

Esityksellä ei ehdoteta pientuotantoalennuksen laajentamista nykyisestä, vaikka direktiivi sallisi nykyistä laajemman alennuksen. Pientuotantoalennusta on rakennedirektiivin mukaan mahdollista soveltaa ensinnäkin pienten riippumattomien panimoiden valmistamaan olueen, jos panimon vuosituotannon määrä on enintään 20 miljoonaa litraa. Lisäksi alennuksen voi myöntää pienille tislaamoille, jotka tuottavat enintään 1 000 litraa sataprosenttista alkoholia. Muutosdirektiivi mahdollistaisi alennuksen myöntämisen jatkossa myös muille juomaryhmille, kuten viinille, muille käymisteitse valmistetuille juomille ja väli tuotteille.

Voimassa olevan lain mukaan panimo on oikeutettu veronalennukseen, jos verovelvollinen esittää luotettavan selvityksen siitä, että olut on tuotettu oikeudellisesti ja taloudellisesti muista saman toimialan yrityksistä riippumattomassa yrityksessä, jonka kalenterivuoden aikana tuottaman oluen määrä on enintään 15 miljoonaa litraa. Veronalennuksen määrä vähenee tuotetun oluen määrän kasvaessa ja on enimmillään 50 prosenttia ja alhaisimmillaan 10 prosenttia. Alennus on kumulatiivinen siten, että pienpanimo säilyttää tuotannon kasvaessa aikaisemmat veronalennukset.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat lähtökohtaisesti kannattivat pientuotantoalennuksen säilyttämistä nykyisessä. Suurin osa yhtyi hallituksen esityksen näkemyksiin korostaen kilpailuneutraalisuuden vaatimuksia ja kansanterveydellisiä näkökohtia.

Valiokunta yhtyy siihen asiantuntijakuulemisessa esitettyyn arvioon, että alkoholiveron alennuksena myönnetty tuki ei välttämättä ole tehokkain keino tukea pieniä yrityksiä. Tuki saattaa myös muodostua joustamattomaksi rajaksi yrityksen kasvulle. Valiokunta jakaa myös sen asiantuntija-

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2021 vp

kuulemisessa esitetyn huolen, että erityisesti alkuvaiheessa tuki kohdistuisi ennemminkin muualta tuotuihin tuotteisiin kuin Suomessa valmistettuihin juomiin. Saatavilla olevien tilastotietojen mukaan oluen osalta tilanne on muutamana viime vuotena ollut se, että Suomesta on lähtenyt toisiin EU:n jäsenvaltioihin vuosittain noin 100 000 litraa pienpanimoissa tuotettuja oluita, ja vastaavasti tänne on tuotu vuosittain keskimäärin yhteensä noin 1,1 miljoonaa litraa pienpanimo-oluita. Lisäksi uusiin tuotteisiin ja toimijoihin laajennettuun tukeen liittyisi todennäköisesti monenlaisia, erityisesti yritysten riippumattomuutta ja yritysten välistä yhteistyötä koskevia tulkintakysymyksiä, mikä aiheuttaisi epävarmuutta toimijoille ja hallinnollista työtä viranomaiselle. Valiokunta puoltaa näin ollen esityksessä valittua mallia olla laajentamatta alkoholiveron pien-tuotantoalennusta.

Pientuotantotodistus

Esityksessä ehdotetaan, että pientuotantotodistuksen antamista koskeva muutosdirektiivin velvoittava säännös pannaan Suomessa täytäntöön siten, että pieni riippumaton valmistaja antaa toimintaansa koskevan todistuksen itse. Valiokunnalla ei ole huomautettavaa pientuotantotodistusta koskevaan ehdotukseen. Esitystä kannatettiin tältä osin laajasti valiokunnan asiantuntijakuulemisessa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 175/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2021 vp

Helsingissä 26.11.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iiris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Petri Honkonen kesk
varajäsen Toimi Kankaanniemi ps
varajäsen Merja Kyllönen vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ilkka Lahti